

Добар политичар је честит, смео и паметан

Да ли је демократија спремна за будућност и Кант и гаранције вечног мира наслови су два предавања која ће у уторак у Новом Саду одржати Отфрид Хефе (1943), један од најистакнутијих европских и светских филозофа, који предаје на универзитетима у Немачкој и САД, а директор је Међународног института за социјалну филозофију и етику у Фрајбургу. Члан је Хајделбершке академије наука и почасни доктор Универзитета у Београду. Аутор је бројних књига о етици, филозофији права, државе и привреде. Његова књига „Правда. Филозофски увод“ преведена је на десет језика. На српски језик преведене су му две књиге: „Правда. Филозофски увод“ и „Умијеће живљења и морал“ (Академска књига, Нови Сад).

● **Поштовани господине Хефе, интензивно се бавите питањима политичке филозофије. Шта мислите, да ли би и данашњи политичари могли научити нешто од филозофски промишљеног умећа живљења? Или оно противречи њиховој делатности?**

– Ни у ком случају политика не противречи филозофском умећу живљења. Оно је неопходно већ за лични живот, рецимо за живот са сопственом фамилијом, својим пријатељима и за однос према самој себи. С друге стране, ни политичар не тражи искључиво моћ и углед, него и самопоштовање, а о његовим начелима, која обећавају успех, он може нешто научити у филозофском умећу живљења. Наравно, он већ доста тога може научити и од предфилозофске моралне свести.

● **У склопу рехабилитације филозофије умећа живљења поново је у жижу етичког интересовања доспео појам врлине. У којој мери тај**

појам може бити од значаја у времену у којем се баш не цени понашање у духу врлина?

– Нема сумње да постоји доста људи који не живе баш у складу са врлинама, а још мање тако да би били узор другима. Без обзира на своје уважавање са којим приступамо успешним људима, на пример великим музичарима и уметницима, сјајним

Допринос срећи ближњих

● **У традицији еудајмонистичке етике (где је блаженство највиши циљ) важну улогу има појам среће. Да ли један човек може бити срећан када је сам или је за сопствену срећу потребна и срећа других? Како он сам може допринети срећи људи који су му блиски?**

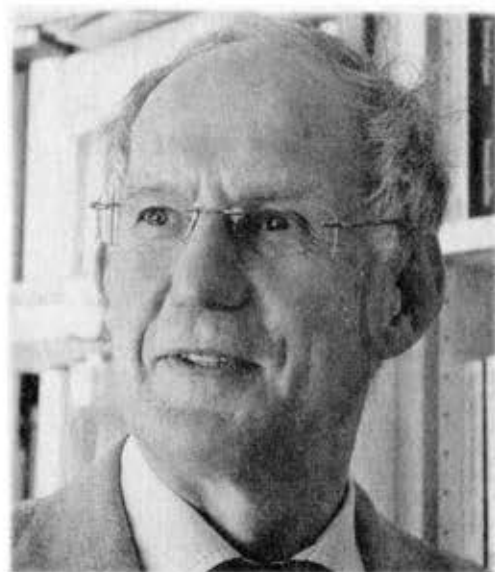
– Човек је друштвено биће које већ због своје природе треба ближње не само за обичан живот, него у још већој мери за срећан живот. Када се ради о стварима које су блиске врлини, на пример пријатељство и љубав, захваљујући којима се може повећати срећа у животу, сопствена срећа и срећа других умеју чак да се подударе. Срећи својих ближњих може да допринесе онај човек који преузме неки вид одговорности: личну, економску, интелектуалну или политичку одговорност, па чак и ону повезану са почасном службом. А зато што он тиме развија и сопствене способности и што их ставља на пробу, он уједно допринноси сопственој срећи.

научницима, предузетницима и спортистима, чак и банкарима – ми од њих очекујемо да се не служе недопуштеним средствима и стратегијама. Научници који фалсификују податке или који бивају окривљени због плагијата, губе углед и достојанство; спортисти који узимају недозвољена средства за увећање телесне форме, бивају суспендовани; предузетници, који варају, бивају кажњени у правној држави. Укратко: већ због дуготрајног интереса за сопственом добробити исплати се практиковање барем оних врлина којима се могу избећи овакви видови погрешног понашања и живот у складу са њима.

● **У Вашој књизи „Умеће живљења и морал или усређује ли врлина?“ (2007, српски превод: Академска књига, 2011) на једном месту сте написали да је врлина оно најбоље што је доступно једном човеку ако би хтео да води успешан живот – али да она сама није довољна за то. Како то ваља разумети?**

– Постоје ударци судбине као што су смрт животног партнера или детета или тешка несрећа или пак дијагноза неизлечиве болести, неверност брачног партнера или издаја пријатеља, који могу тако да уздрмају сопствени живот да се тешко може остати срећан. Но, на нашу срећу, такви мучни удари судбине се не дешавају тако често, тако да су животу, који остане поштеђен од њих, потребне врлине. Али ни приликом оних удара судбине врлине не морају оставити људе на цедилу. Овде своју јачину показује једна од оних врлина коју је најтеже стећи – врлина спокојности.

● **Коју врлину би требало да поседује политичар? А која врлина је „најполитичнија“?**

– Као прво, политичара би требало да одликује обухватна честитост (правичност). Поседујући њу, он је имун на опасност од корупције и непотизма као привилеговања рођака и личних (партијских) пријатеља. Како би политичар био добар, врле природе, он мора поседовати сензибилност за интерес свог народа и за невоље које погађају народ, повезано са смелашћу да, уколико је то неопходно, да неповољну дијагнозу и предложи непопуларне терапеутске мере, дакле да и у мучним ситуацијама и условима отпора своју дужност врши без икакве бојазни. Њему је потребна свест о одговорности са којом непрестано тежи да очува добробит своје заједнице, а ако се то не може избећи чак и на сопствену штету. Напослетку, потребна је и памет, обогаћена широким погледом. По мом мишљењу, ниједна од ових врлина не може појединачно да претендује на суперлатив „најполитичнија“. Јер ниједна од њих се не може изоставити; добар политичар је уједно честит, смео и паметан.

др Дамир Смиљанић

(аутор је професор на Филозофском факултету у Новом Саду)